

opmerkelijk

Tekst:
Dick Groenendijk
De Vlinderstichting

De eerste maanden van 2006 waren beduidend kouder dan de voorgaande jaren. Januari had een gemiddelde temperatuur van 1,5°C, februari kwam op 2,9°C en ook in maart wilde het nog maar niet echt warmer worden. De natuur kwam hierdoor maar traag op gang.

Late lente

Normaal gesproken worden vlinders als atalanta, citroenvlinder, dagpauwoog, gehakkelde aurelia en kleine vos in maart al volop gemeld en meestal worden ook in februari al vrij veel vlinders gemeld. Maar in 2006 was dat wel even anders. Bij een nieuwsberichtje van begin februari op www.natuurkalender.nl, schreven we optimistisch: "De groep van vlinderoverwintersaars is overigens ook de groep die we binnenkort, bij de eerste mooie zonnige zachte dagen, te zien zullen krijgen. Dit zijn soorten als dagpauwoog, kleine vos, gehakkelde aurelia en citroenvlinder. Opletten dus!" Nou, tot en met eind maart viel dat dus heel erg tegen. Slechts een enkele geluksvogel had omstreeks die periode een vlinder gezien, maar het merendeel van de waarnemers zat begin april nog steeds te wachten op zijn of haar eerste waarnemingen! Dat leert ons meteen weer iets over de vlinders. Bij heel veel soorten insecten wordt het tijdstip van verschijnen bepaald door twee factoren. Dat zijn de lengte van de daglichtperiode en de temperatuur. Bij de groep van de vlinderoverwintersaars is duidelijk dat het verband met de temperatuur het grootst is. Want ondanks het feit dat de daglichtperiode vanaf half maart met een half uur per week toeneemt, verschenen de vlinders niet. Logisch natuurlijk, want vlinders zijn warmteminnende insecten. Maar ze waren er natuurlijk wel, alleen zagen we ze niet! Dus niet alleen wij als waarnemers hoopten tijdens de koude maartdagen op mooier weer (met vlinders!), maar de vlinders zelf zaten ook diep verscholen op veilige plekjes te wachten op betere tijden.

De citroenvlinder is een van de eerste vlinders die zich laten zien.

Piet Brouwer

Roesje.

Voorspelling

Op www.natuurkalender.nl is een model te vinden dat op basis van de weersverwachtingen het begin van de vliegtijd van vlinders voorspelt. De verwachtingen worden gebaseerd op tienduizenden historische waarnemingen en elke dag herberekend op basis van het waargenomen weer en de negendaagse vooruitzichten. Op het moment dat u dit leest kunt u dus op internet kijken wanneer de vlinders die in mei of juni tevoorschijn horen te komen, ook daadwerkelijk zullen verschijnen. Maar de voorspellingen tijdens de koude maartdagen lieten ook zien dat de lente al gauw drie of vier weken was verlaat. Ondanks al deze barre tijden werden toch nog wel enkele leuke dingen gezien.

Enkele meldingen

Een van de grappigste meldingen was die van L. Spanjers. Hij mailde ons: "Op 8 januari j.l. om ongeveer 16.00 uur heb ik de keukendeur even laten open staan. Toen ik weer binnen ging zat een vlinder op de wandtegels onder een lamp". Het bleek te gaan om een bont zandoogje. Dat is erg bijzonder, want deze overwintert als pop en verschijnt meestal pas in april (of een hele vroege soms eind maart). Mogelijk dat de pop aan planten mee naar binnen is gekomen en hier door de warmte toch is uitgekomen. De kans dat de vlinder gewoon buiten zo vroeg uit de pop is gekomen, is bijzonder klein. Een andere winterse waarneming was die van Piet Brouwer. Hij vond de vlinder op bijgaande foto op 15 januari 2006 tegen het slaapkamerraam. Het bleek te gaan om een exemplaar van het roesje (*Scoliopteryx libatrix*). Het waarnemen van deze nachtvlinder uit de familie van de uiltjes, ligt een stuk meer voor de hand dan die van het bont zandoogje. Het is namelijk een soort die als vlinder overwintert. Waarnemers die bijvoorbeeld in winterverblijven vleermuizen inventariseren komen deze soort geregeld tegen. Hoe dan ook, het blijft leuk om hartje winter zo'n opmerkelijk teken van leven tegen te komen.

Henk Bosma